

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. ш. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“, Львів.
Головний Редактор прий-
має від 11—12 год. перед-
полуднем.
Рукописи не зберігаються.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5-00 зол.
Чвертьрічно 15-00 „
Піврічно 27-00 „
Річно 50-00 „

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар,
Франції, Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7-50 зол., Німеччині 7-50 зол.,
Швейцарії 5 шв. фр., Чехословач-
чині 30 ч. к., Румунії 100 лей, Бол-
гарії 7-50 зол., Австрії 7-50 зол.,
Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції 29-41.
„Друкарні 29-26.

В СПРАВІ ОГолошень
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
25 сот.

ЛІЯРНЯ ДЗВОНІВ БРАТІВ ФЕЛЬЧИНСЬКИХ

КАЛУШІ, вул. Сівецька ч. 16.
І ПЕРЕМІШЛІ, Красінського 63.

Жодайте оферт та цінників.

Нові вибори?

Львів, 3. квітня 1930.

В дні 1. ч. м. відбулося у Варшаві пленарне засідання клубу БВ під проводом дотеперішнього його голови й одночасно нового прем'єра полк. Славка, якого присутні послали й сенатори попитали турботами оплесками. Новий прем'єр уважав за краще виголосити зараз на початку свого урядування саме на отсємому засіданні клубу БВ характеристичну промову-експозе, що є свого роду програмовою декларацією уряду на найближчу мету. Ця промова заслуговує на увагу, тим більше, що є в ній ясна заповідь нових виборів до польських законодавчих установ, які уряд Славка думає перевести, як кажуть, цієї осені. Але відм'я за ходом думок тієї знаменної промови.

На самому початку полк. Славек пробував асистувати власним двоїтливим співній праці клубу БВ, яка в його оцінці зводилася довгий час до шукання шляхів для скоординування праці уряду, як репрезентанта цілості, з інтересами й потребами громадян. Цей шлях на погляд прем. Славка невдалий, а помагає він на вімині добувати добру волю й у іншої людини, якщо вона у неї фактично є, а також на шуканні компромісів не в ділянці ідей чи засад, а на тлі реальних і актуальних справ, що їх висуває дійсність. Справа, що мусить бути практичною розв'язку. Не окриває полк. Славек очей і на те, що в клубі БВ були і є внутрішні розбіжності, яких бабеки, мовляв, не вміли „сховати у себе дома“ і випосили їх у розмовах поза ряди БВ, даючи осятак політичним противникам надії, що клуб БВ розпадається на воюючі між собою групи і перестане бути силою.

В дальшій частині своєї промови полк. Славек говорив про потребу поглибити почуття спільності інтересів поміж державою і її громадянами і про виконання суспільності в тому напрямі, аби кожний громадянин „розумів просту правду, що сенарі, які він носить для держави, служать не для чого іншого, а для задоволення таких чи інших його власних потреб“. Така метода діяння не дає негайної популярності й оплесків, але зате вона, мовляв, промовляє до глибших струн людської душі.

З черги новий прем'єр спинився коротко й на ті боротьбі, що ведеться між опозицією з одного і БВ з другого боку. Методи боротьби опозиції характеризовав полк. Славек як „перфідні, зловмисні великого стриму“. З тих причин, як і з уваги на те, що „постулювання соймової цілості не має на меті ні добра держави, ні дійсного зрозуміння справжніх інтересів суспільності“, полк. Славек прийшов до глибокого переконання, що річова співпраця уряду з теперішнім соймом не є можлива.

Очевидно — про крикливо заповідану противниками ліквідацію потравненої системи не може бути мови. Закінчення невдалий криз утримало те, що ідеї, які стояли на початку травневого перевороту, об'язують і далі.

Людська випакиль — каже опісля прем'єр Славек — доводить майже до констатції, що цей сойм не буде мати вже свого голосу і що пламо до того, аби відкликатися до опінії громадянства при нових виборах. Обов'язком послів і сенаторів БВ є розпочати негайно підготовчі праці до виборів, аби відклик до прилюдної опінії праці держави вислід для держави і її праці.

При кінці прем. Славек підкреслює ще й те, що, мовляв, соймова більшість уже зрозуміла, що до своїх справ і уваг бабеки приважують іншу вагу, як їх противники, і що вони не грожуть на вітер, але відповівають своєю частю за додержання того, що вони об'явили. А на цьому й полягає саме поправа соймових обичаїв. „Треба — кінчає він — віднести рівень польської відпові-

Центральний Кооперативний Банк

„Краєвий Союз Кредитовий“

у Львові, Ринок ч. 10 (ч. телефону: 433. — Конто
Почтової Ш. 143.467).

Як Центральна Каса українських кооператив-
принимас виладки ошадності, обезпечує їх у
твердій валюті та поміщує у наших коопера-
тивах, щоби піднести господарський розвій укра-
їнського народу. 6-10

дальності. А це можна досягнути тільки шляхом
виречення невідповідальності. Коли як парламен-
тарний клуб і як гурт людей помагає собі таку
мету поруч примування до направи конституції,
то самі зможемо оглядати, як наміри переко-
вуться на дійсність.

Отсє хід думок інавгураційної промови полк.
Славка як прем'єра. Немає в цій промові, що
права, погрози додати послам кости, але всеж
таки зазначено, що на ліквідацію потравненої
системи нема що рахувати. Найважливіше в цій
промові те місце, в якому новий прем'єр запові-

Вчіть своїх дітей ошадності

і постарайтеся для них о пушку
і книжку ошадності

Кооперативного Банку „ДНІСТЕР“

у Львові, вул. Руська ч. 20.

дає, що теперішній сойм не буде більше говорити
і що урядові прийдеться відкликатися до при-
людної опінії шляхом розписання нових виборів.
На це й звертаємо увагу українського грома-
дянства.

Чайний Вечір

з продукціями 1735 1-2

в неділю, дня 6. ч. м. в 20-й годині вчором
в НАРОДНІЙ ГОСТИНИЦІ вул. Косцюшки ч. 1.
улаштує Виділ Т-ва „Українська Захоронка“
у Львові. — Просимо вичливи о численну участь

Львівське громадське самоврядування.

II. Розв'язання львівської міської ради в правничому освітленні. — Господарка міста за часів комісаршини.

Розпорядок львівського воеводи в справі
розв'язання міської ради і установлення прави-
тельственного комісара спричинив жалобу до
адміністраційного трибуналу, яка покищо дій-
далася лише формальної полагоди, та став
предметом критики в імя принципу самовряду-
вання. Слід підкреслити, що ці критики нестій-
ні. Бож розв'язана рада, як вже сказано, не ви-
шла з виборів, тільки була покликана до жит-
тя шляхом іменування владою, а відтак допов-
нена через кооптування. Тому розв'язання такої
ради не може обосновувати заміту порушення
принципу самоврядування, бо один державний
орган відкликано, а на його місце поставлено
інший. Вправді удержування комісаршини у
Львові є незгідне із загальними законними при-
писами, але в даній ситуації іншого виходу та-
ки не було. Бо треба рахуватися з фактом, що
уряд і сойм, якякочись, для Львова українсько-
жидівської небезпеки, не видали до цього часу
нового виборчого закону для міста та що пе-
реведення виборів на основі перестарілого, хо-
ча формально далі об'язуючого виборчого
закону з 14. жовтня 1870 р. очевидно немисли-
ме. По думці постанов цього закону право ви-
бирати міських радних прислуговує, крім пода-
них у законі категорій умовою інтелігенції, перш
за все цим приналежним до Львова особам, які
мають у місті підлягаючу оподаткованню не-
движимість, або платять з іншого титулу по-
стійний безпосередній податок. Кожний управ-
лений до голосування виборець голосує на всіх
100 радних, а вибраними є ті, що одержали без-
загалну більшість відданих голосів. Ясно, що
при такій виборчій системі виглади українців
здобуття мандатів до міської ради невеличкі.
Булоб це можливе хіба при компромісі з жида-
ми. Далі робітництво булоб взагалі виключене
від участі у виборах і не малоб змоги досягнути
відповідну кількість представників у раді.
Тому влада, якщо хотіла поправи міської го-
сподарки, мусіла розв'язати давню управу та
покликати нову через іменування.

Треба ствердити, що навіть іменована рада
моглаб працювати корисно для міста, якщо її
склад і добір членів відповідав би національ-
ним і суспільним відносинам у місті. На жаль
при іменуванні членів прибічної ради компе-
тентні чинники журилися головню тим, щоби
забезпечити перевагу санашійним колам. На 60
членів прибічної ради 35 радних належить до
господарського клубу, який, як відомо, є в
прибічній раді експозитурою Безпартійного
Бльшого співпраці з урядом. З інших партій має
християнська демократія 6, державно-народній
клуб, себто партія „Слова Польського“ 4, клуб
інтелігенції 4, жидівсько-народній клуб 7, у-
країнський клуб 4 радних. Соціалісти мали в ра-
ді 14 радних, але від часу прийняття прибічною
радою рішення зміни конституції соціалістичні
радні не беруть участі в нарадах, дарма, що

формально мандатів не зрелися. Та всеж не
можна їх іраховувати у складність членів при-
бічної ради. Таке відношення голосів є без сум-
ніву некорисне для полагодування міських
справ, бо в дійсності господарський клуб рі-
шає сам та не потребує рахуватися з думками
інших клубів.

Якщо застановитися над тим, що місту
принесла санашійна система, то треба стверди-
ти, що під деяким оглядом міська господарка
покращала, дарма, що це сталося за ціну вели-
ких матеріальних жертв населення. Безперечно
міські вулиці і дороги, які через довголітні за-
небання находилися в поганому стані, частин-
но поправлено. До повного упорядкування
міських вулиць, доріг та майданів потреба пе-
думці зладженої магістральними інженірами
програми видатків у висоті 77 мільонів зо-
лотих, розложених на 11 літ. Такий видаток, оче-
видно, переходить фінансові сили міста, але те,
що вже зроблено, спричинило вже доволі ве-
ликі видатки: бо коли в 1926 р. видано на міські
дороги у значному бюджеті 1.707.133 зол., то
видаток на ті цілі вносився на рахунок звичай-
ного бюджету в 1928/29 р. 3.000.946 зол. Збіль-
шення видатків на протязі трьох літ вносить
отже 76 проц. А крім цього призначено в над-
звичайному бюджеті в 1927/28 р. 2.132.000 зол.
та в 1928/29 р. 1.250.000 зол. Вулиці міста не ви-
глядять так брудно як данише, бо їх чистять,
але зате недобір міського закладу чистення мі-
ста вносив в 1927/28 р. 1.161.446 зол., в 1928/29
р. 933.805 зол., на рік 1929/30 презіміновано
1.468.804 зол., а на 1930/31 р. 1.200.000 зол. По-
ширено діяльність у ділянці суспільної опіки,
але коли в 1926 р. видано на цю ціль 1.210.466
зол., то видаток вносив в 1928/29 р. 1.864.847
зол., на рік 1929/30 презіміновано 2.160.405 зол.,
а на 1930/31 р. 2.385.292 зол. Збільшення видат-
ку на суспільну опіку на протязі чотирьох літ
вносить проте 97 проц. Великі гроші видає
місто на будову мешканцевих домів для убогого
населення, згадно для примусово зі своїх меш-
кань усунених родин. Будова домів при вул.
Стрийській, які містять 225 помешкань, кошту-
вала 3.520.000 зол., будова домів при вул. По-
двійній з помешканнями для 429 безхатних ро-
дин коштувала 1.927.000 зол. Ці доми вже від-
дані до ужитку, причинилися вони всеж таки
до облекшення мешканцевої нужди. Додаймо до
цього інвестиції у міській електрівні на Персе-
нійці, завдяки якій електрівна змогла вже усуну-
нути усі шкоди, спричинені воєнними подіями
та забезпечити населенню бездоганне функціо-
нування електричного світла, далі інвестиції по-
дпроводового закладу, які спричинили, що
цей заклад від двох літ дає мешканцям міста
воду без перерви в день і вночі, а будемо мати
погляд на цю велику роботу, що за почином
під кермою комісара Стшелецького, а візак

теперішнього комісара д-ра Надольського зроблено в місті.

Для українського громадянства особливо ніжна будова школи ім. Шашкевича, приміщеної у страшних руинах при вул. Скарбківській. Будова цієї школи від довгих літ постійно домагається батьки шкільних дітей. Почин до цієї будови дав сенатор Деникевич, який як референт надзвичайного бюджету запропонував поставити в додатковий надзвичайний бюджет на 1927-28 р. 500.000 зол. на будову шкіл, у першу чергу школи ім. Шашкевича. Комісар Стеняцький поставився прихильно до цього внесення, а прибічна рада ухвалила потрібні кредити на будову, якої кошти обчислено у кошторисі

на 730.000 зол. та на купівлю будівельної площі. Труднощі заходять щодо місця, бо місто не має відповідно положеної площі. Але завдяки відавчому відношенню о. митрополита Шептицького до цієї справи місто мало змогу купити від митрополітської площі при вул. Замкненій і побудувати там по планах проф. Обмінського гарний шкільний будинок, який вже від осені минулого року є готовий, та наслідком недостатку коштів кредитів на внутрішнє улаштування не міг ще бути відданий до ужитку. До повного викінчення треба ще невеликого видатку, трохи більше чим 100.000 зол. А тому можна налітяться, що гроші найдуться, так що до кількох тижнів будинок буде вже зовсім викінчений.

Ще про охорону дрібних рілних наємців.

Ухвалений соймом проект закону про охорону дрібних рілних наємців викликав аргументи заперечення серед інтересованих власників і ужитковців рілних господарств, головне в кругах нашого духовенства в Галичині. Мотиви до ухвалення цього проекту були такі, щоб захистити охорону дрібних рілних наємців в західній і центральній Польщі та на східних її окраїнах, де були величезні простори державних чи аристократичних лісів російської чи пруської держави і папського роду та приватних латифундів, на яких від покоління працували десятки тисяч члених чи навіть ще більше дрібних земельних арендарів. Догорішнє польське аграрне законодавство мало їх в охорону і їх не можна було усувати з їхньої аренди, а ці охоронні закони — яких від 1919 р. видано кілька — кінчаються осіню ц. р. Міністерство земельних реформ випрацювало проект закону про улаштування цих земельних арендарів і має його внести у сойм і сенату в березні ц. р. Міністр д-р Станевич на засіданні комісії земельних реформ в часі дебати над ухваленим пініше проектом про охорону дрібних рілних наємців.

Аграрні відносини в Галичині не являють зовсім дрібних рілних наємців, що поколіннями сиділи би на своїх рілних аренах і практично аналогія агаданого проекту є у нас куди менше, як на інших просторах нинішньої польської держави. Але внаслідок повсюдних господарських відносин, де середні рілні господарства, напр. селянські, були змушені арендувати або давати на спільну моргони чи кількаморгонні парцели часті свої землі агадані землі ними ужитковцями місцевим селянам — найчастіше на короткий прогали часу, — проект матиме і в нас деяке практичне привороження.

Найбільшою хвилю проекту, ухваленого недавно у соймі є те, що бере він в охорону всі ве-

мельні дрібні аренди, без огляду на час, на який після заключеного контракту мали тривати, отже навіть — однорічні, — взагалі всі, що будуть існувати в халі, коли закон увійде в життя і тут певні коректури, ще перепалі в соймі, треба перенести в сенаті. На комісії земельних реформ я поставив внесок, що перепал, щоб взяти під охорону тільки ті аренди, які існували дня 1. листопада 1929 р., бо тоді відпали би звичайні рілні спільки, що інакше тривали би до осені 1930 р.

Поодинокі наші послі і сенатори одержують дуже численні запити з краю, чи проект буде тепер оголошений і чи цей господарський рік буде у нас в Галичині ще вільний від агаданого охорони. У відповіді на ці особисті та письмевні запити

Інтерпеляція в англійському парламенті в українській справі.

Для 20. березня ц. р. на засіданні англійського парламенту поставив посол Мальон англійському міністрові закордонних справ запит в українській справі, а саме в справі положення української меншости в Польщі.

Пос. Мальон запитав міністра, чи він знає про дві петиції внаслідок української меншости в Польщі до Союзу Народів, одну з дня 15. січня 1929 у справі ліквідації українського народнього шкільництва, а другу з дня 2. березня 1929 в справі увнесення громадської самоуправи, а згаляючи чи він був повідомлений про ці петиції і як саме мається справа тих петицій у Союзі Народів. (І) оба агадані в інтерпеляції меморіали внесла до Союзу Народів Парламентарна Репрезентація УНДО.)

Міністр Гендерсон відповів: Офіційно про ці петиції я ще нічого не знаю, хоч я дстаю що-демо від нашого представника при Союзі Народів відомлення Уважляючи приписану проце-

ти скажу, що проект закону про охорону дрібних земельних наємців, ухвалений у соймі, соймова палата відслала до сенату 28. лютого 1930 р. Згідно з постановою польської конституції, сенат має кожний проект закону, ухвалений у соймі, погодити напрогні 30 днів від дня, коли його одержав а сойму. В даному випадку сенат агаданого вище проекту досі не погодив, а сесію сойму і сенату замкнено 29. березня ц. р. так, що сенат, після автентичних висновків в цій справі президії сенату, буде мати ще один день — себто перший після отворення нової сесії сенату до погоди проекту і доперва, коли би сенат і тоді не погодив соймового проекту, то він стає би законом в тексті, прийатім соймом без окремої ухвали сенату.

Нинішні відносини на парламентарній арені неспівні і на найближчу майбутність навіть невідомі. Заходить — як відомо — можливість розв'язання сойму і сенату і тоді би можливість проекту перенести в сенаті та він внаслідок розв'язання законодавчих тіл загальні спав би з державного порядку і в новому соймі треба би його наново вносити.

Зі сказаного вище виходить, що коли би сенат ухвалив на своєму першому засіданні нової сесії (і то першого дня) якунебудь зміну, то проект мусів би вернути до сойму. Коли би сойм скликав перед живими ц. р. в травні або червні і внаслідок заострених відносин скликав у ініціативі після сесії сейчас замкнено, то в цьому випадку не було би часу перенести відповідні ухвали в соймі. Ясно, що на цей господарський рік у рілництві, цього до осені ц. р. стане все по старому.

Пос. д-р Ст. Баран.

дуру Союзу Народів урядуючий голова Ради Союзу Народів разом з двома (лишими членами розгляне ці обі петиції і після того адасть про них звіт Раді Союзу. Але це не може статися скорше, як 12 травня, бо тоді лише буде відкрита сесія Ради Союзу.

Треба ще замітити, що п. Мальон вже від давна цікавиться українськими справами, а головне положенням українців у Польщі. Минулого року він ставив запит тодішньому міністрові закордонних справ Чемберленові в тієї справі, на що Чемберлен відповів, що він точно про цю справу не поінформований, але доручить англійському послові в Польщі цю справу прослідити і дати про неї відомлення міністерству.

Шкаво замітити, що якраз тепер заграниця починає цікавитися українською справою, а передовсім публічна опінія в Англії, серед якої якраз в протилежному напрямку працює польська пропаганда.

ІВАН ГЕРАСИМОВИЧ.

Омелян Попович.

З приводу його смерті.

Для 24. березня 1930 р. айшов у могилу Омелян Попович, якого імя тісно звязане з культурно-освітнім і політичним розвитком передовсім буковинських, а відтак галицьких українців. Говорити про життя й діяльність Омеляна Поповича — значить, оповідати історію відродження буковинських українців.

Омелян Попович родився дня 18. серпня 1856 р. в Дорні на Буковині як син православного священника. Ходив до гімназії, а відтак до учительської семінарії в Чернівцях, яку скінчив у 1876 р. В 1877 р. стає учителем, а офісним управителем школи (надучителем) у Чернівцях. Після 18-літньої учительської служби іменувався його в 1892 р. повітовим інспектором шкіл у Сереті, звідки в 1894 р. перенесли його на відповідну посаду повітового шкільного інспектора в Кішмані. По році покинуто його до Краєвої Шкільної Ради в Чернівцях на референта народних шкіл. В 1896 р. стає професором червонової учительської семінарії та одночасно веде й даліше реферат народних шкіл у буковинській Краєвій Шкільній Раді. Від 1906 р. стає самостійним керівним інспектором українських народних шкіл і учительських семінарій на Буковині. На становищі керівника українського шкільництва на Буковині остає до 1912 року. Відтак іде на пенсію, щоб посвятитися громадській діяльності. Вибраний в 1911 р. послом до буковинського сойму, стає в 1912 р. членом буковинського Краєвого Виділу та працює в ньому до 1918 р., коли то буковинський Краєвий Виділ розв'язав. Воєнні та післявоєнні події й обставини привели Омеляна Поповича жити поза межами Буковини, де й закінчив своє трудяше життя.

Щоб оцінити значіння Омеляна Поповича для розвитку буковинської України, треба усвідомити собі часи й відносини, в яких прийшло йому працювати. Його многогострої діяльність почалася тоді, коли буковинський У-

країну оповивала ще темрява національної невідомості, коли — користаючи з тої невідомості — з одного боку румуни старалися вмотивувати в буковинських православних українців, що вони „волохи“, а з другого боку ріжні доморослі і зайшли агенти (часто за-царські рублі) ширили москвофільство під кличем: „адін цар, адна православна вера, адін руський народ“. Його праця почалася в зарані національної весни, коли то буковин. солов'ї Осип Юрій Федькович та Ізидор Воробкевич (Данило Мала) шойно почали будити нарід до нового життя...

В тому відсталому, безпросвітному часі треба було починати працю від перших основ: від виховання й навчання української дітвори. І треба уважати великим щастям для буковинської України, що керму на цій найважливішій діяльній перебрив саме Омелян Попович.

На становищі шкільного інспектора збував собі Омелян Попович нерукоотерний пам'ятник, організувавши за час від 1896 до 1912 р. поперх 200 українських шкіл з 800 класами та стягнувши до тих шкіл поперх 40.000 українських дітей. Ба не тільки організував їх, але й подбав про гарні модерні будинки для тих шкіл і про якнайкраще вмінування в бібліотеки та прибори до навчання. Українські народні школи на Буковині, переважно більшекласові (7-, 6- і 5-класові), були безумовно найкращими українськими школами того часу в цілому світі. Рівнож завдяки його заходам зі загального учительського семінара відділено український відділ в окреме заведення.

Тодішнє буковинське учительство (переважно ще „старої дати“ з „препаранд“) не було привичне до доцільної поважної праці. Та Омелян Попович, ставлячи до себе самого якнайвищі вимоги, вимагав також від учителів соціальної, ретельної праці, визнавав успіхів у ній. Для недоблохів був неможливий. Тому він був для багатьох і пострахом. Його й називали „Іваном Грозним“.

Та праці треба було на всіх ділянках українського національного життя, яке тільки що зарядало квітнутися. Аби ту працю доцільно повести, треба було надати їй організовану ха-

рактер. І Омелян Попович стає організатором багатьох українських товариств, обіймає їх провід, або є одним з найважливіших у них робітників.

Найбільше праці вложив Покійний у товариство „Руська Бесіда“ (те саме, що галицьке „Просвіта“). Організував філії і читальні, видавав книжочки, календарі і т. п.

Завдяки його незвичайній енергії та ініціативі „Народній Дім“ дістає тверді основи: саме його велика заслуга, що закуплено реальність у Чернівцях при вул. Петровича та добудовано поперх із сажою на вистави і ріжні збори.

Львина заслуга Омеляна Поповича в тому, що побудовано дім бурси ім. Осипа Юрія Федьковича, який є й досі в українських руках. Покійний стає також основником „Т-аа української православної шляхти“ на Буковині і завдяки його старанням повстає дівожа бурса тогож Товариства.

Покійний дає ініціативу під заснування Т-ва „Українська Школа“ (аналогічне Т-ву, як „Рідна Школа“ в Галичині), а при „Українській Школі“ повстає українська приватна учительська семінарія для дівчат.

Взагалі, а який бік народнього життя не глянути, всюди бачимо сліди його великої, хосенної праці — особливож на національно-освідомляючій, культурній і організаційній діяльній, що становлять основу сили національного організму.

Та Покійний брав живу участь і в політичному житті. Весь тигар українського політичного національного руху спочивав на плечах д-ра Степана Смаль-Стоцького, Пігуляка Єротея та Омеляна Поповича, до яких згодом пристав і Микола Василько.

Вибраний в 1911 р. послом до буковинського сойму, стає О. Попович членом Краєвого Виділу і вже після переходу в стан спочинку як крайній шкільний інспектор — стає членом Краєвої Шкільної Ради в Чернівцях як відповідник Краєвого Виділу. На цьому відвічальному становищі застала його і всевітня війна, якої жертвою впав його син Остап, що загинув у російській війні.

Час російської війни повила бл. п. Омелян

Quem Juppiter vult perdere...

(Від нашого кореспондента)

Париж, 28. III. 1930.

I.

В дорозі з Відня до Парижа наш кореспондент задержався десютець днів у Швайцарії — спершу в Цюриху, потім у Берні, а нарешті в найдовше в осідку Союзу Народів, у Женеві. Треба було покористатися нагодою, щоб відновити декілька давніх — і на жаль трохи занедбаних — знайомств в колах редакційних і політичних, тай по змозі навязати знайомства нові. Формальним претекстом цих стріч і розмов послужили свіжо прибрані відомості й документи про те, що твориться по шюму боці Риської лінії, тобто у справі за угодою західних держав Східній Галичині тай у переданих більшовиками Річпосполитій українських землях Волині, Холмщини, Полісся.

Зосібна заступувала собі, тай далі заслуговувала, деякої популярності в швейцарському світі ослаблена військова коопірація українських і білоруських земель, започаткована Річпосполитою.

Перші кроки нового німецького уряду.

Дня 1. п. м. відбулась перша нарада членів нового німецького уряду. Предметом наради будуть у першу чергу аграрні справи. Дня 2. п. м. Брюнінг виголосив експозе. Німецька преса подає біографію нового прем'єра міністрів. Генрік Брюнінг, уродився 1885 року в Мюнстері в купецькій родині. Після університетських студій добровільно зголосився до війська в 1915 р. і повернувшись війни старшиною, відзначений золотою медаллю. Після війни брав живу участь у політичному житті німецьких націоналів і 1924 р. був вибраний послом. Як знавець фінансових справ був іменований міністром. головною завданням акції партії центра

Троцький мусить далі лишитися за кордоном.

З Москви подають, що політбюро порішило продовжити Троцькому речення його побуту за кордоном і Троцький не може повернутися до СРСР. скорше як за рік. Один син Троцького дістав дозвіл вийхати з Москви до Константинополя відвідати батька

Еспанія позичає.

Еспанський уряд дістав у Зед. Державях Півн. Америки позичку у висоті 350 мільонів песет, які будуть ужиті на вирівнювання давніх закордонних позичок.

Попович у Празі та у Відні, де старався заснувати українські школи для дітей українських виселенців.

У часі розпаду Австро-Угорщини бачимо Омеляна Поповича в Чернівцях на чолі українського визвольного руху. Бажаючи забезпечити українську частку Буковини від небажаних виселенців, зробив Покійний угоду з тодішнім представником буковинських румунів, послом Аврелем Оичулом, і на тій підставі розділено Буковину на українську й румунську. Для української Буковини оснувався Делегация Української Національної Ради в Чернівцях, яка вибрала бл. п. Омеляна Поповича своїм президентом.

Після румунської інвазії посла Авреля Оичула конфіновано, а Омелян Попович перенісся до Галичини. Тут став членом Відділу Української Національної Ради ЗУНР, та першим її заступником президента. Опріч того був головою Шкільної Комісії.

Коли західно-українські землі опинилися під Польщею, Головна Управа „Рідної Школи“ викликала бл. п. Омеляна Поповича на візитацію всіх своїх приватних народних шкіл, заходів, діточих садків та учительських семінарій. Крім того був він головою різних шкільних секцій, предсідником іспитових комісій та Видавничої Комісії УПТ-ва „Рідна Школа“.

Самозрозуміло, що Покійний був членом усіх культурно-освітніх українських центральних установ у Галичині, а зокрема інтересувався протипольською боротьбою. Як абстinent був свого часу заступником голови Українського Протипольського Товариства „Відродження“ у Львові. Таким чином і в галицьке українське життя вложив бл. п. Омелян Попович чимало хосенної праці, яка робить його дорогим і заслуженим і для цієї частини Української Землі.

На окрему згадку заслуговує величезна редакторська та письменницька діяльність бл. п. Поповича. Аби її охопити в цілості, треба на це довгої розвідки. бож його письменницькі праці з різних ділянок вахуються не на десятки, а на сотки.

посполитою зараже після її реставрації у 1920 році, тай послідовно доповнювана на наших очах — відомими чотирма соймовими пропозиціями польського міністра „різничих реформ“, означених числом 725,725 і так далі.

Тай поведінка органів Річпосполитої з питань українських церков — християнських, латинських, „протестантських“, православних — теж гідна уваги. Так само, як переписана польськими соціалістами (с'ї) на спілку з польським урядом — істинно „християнська“ і „соціалістична“ політика супроти українських церковних земель (ангеліти справа „попівок“).

Тай багато-багато інших фактів, познав, зустрів органів Річпосполитої в ділянці її внутрішньої української політики — теж парті безмірно більшої популярності, ніж та, якою вони справді користуються. Так напр. біла сторінка „Піла“ — біла після замазання польською цензурою редакційної бюлетені рання голови Української Парламентарної Репрезентації, аложеної в польському союві (менем усіх українських послів без різниці партій, не покористалась в своєму часі належною популярністю у міжнародному політичному світі...

II.

Одначе прип'яток не думайте, що сторонні люди, в Західній Європі, редактори, громадські діячі, дипломати так і заснувають нашого брата українця питаннями про те, що діється в Річпосполитій, яка її політика в справах „меншостей“, тощо. Ні. Коли західний громадянин цікавиться чимось в східно-європейських справах, то чимось іншим ніж справами польських меншостей і гаварами, якими Річпосполита благословляє українську Галичину, Волинь, тощо. Політика Сталіна в селянській і церковній ділянці і його оферива на захід — з одного боку, тай доцільна, десятками мільонів річно оплачувана польська пресою пропаганда з другого довели до того, що західний світ цікавиться живо тільки СРСР, а Польщею цікавиться мало. Там, у Польщі, молять, усе гаразд, там завжди все їде до кращого, там зосібна вже немає внутрішніх національних питань, бо вони розв'язані, полагождені, заспокоєні. Словом, коли лихо і небезпека й є в східній Європі, то це тільки по тому, радянському, бої кордоном, натомість по цьому, польському — все добре, і чимраз то ліпше. Дішло до того, що напр. величаючи державний розум през. Масарика а нагоди його ювілею, деякі великі органи західної (в цьому числі й швайцарської) преси мимоходом і не зауважуючи зазначували, що як у Чехії питання німецької меншости зала-

Перебравши від Осипа Юрія Федьковича редакцію „Буковини“, від 8 перших літ. Протягом 10 літ видавав „Бібліотечу для Молоді“ та редагував діточий журнал „Ластівку“. Написав стоїтькадесять популярних книжочок для молоді, мішан і селян та уложив чимало календарів, які видавав „Руська Бесіда“. Між усіми тими популярними книжками находимо і його цінну протипольську працю, що появилася друком у 80-тих роках мин. століття.

Крім українських шкільних підручників укладав бл. п. Омелян Попович також підручники до науки української мови для німців (у 3-х частинах) та видав українсько-німецький словар. Позатим редагував „Gesetz- und Verordnungsblatt für bukow. Schulwesen“ та українську частину „Bukow. Schule“ (яка виходила в 3 мовах: німецькій, українській і румунській).

Також у Галичині поза важкою візиторською працею найшов стільки часу, що уложив 4 підручники до навчання української мови концентраційною методою, використовуючи найновішу літературу з тої ділянки та аводячи цілу низку практичних уліпшень. Як заст. голови, а опісля й голова Видавничої Комісії „Рідної Школи“ вложив багато праці у видавниче діло „Р. Ш.“ Опріч того містив по різних українських часописах цінні статті на рідно-шкільні теми, на протипольські теми та іншого змісту.

Ось короткий, далеко неповний образ величезної і всесторонньої діяльності Покійного на різних ділянках українського життя на Буковині, в Галичині і на еміграції. Всюди залишив він незатерті сліди своєї праці і тому перейде у нас до історії як зразок громадянина великого розуму, великого серця, невичерпаної енергії, самовідречення та великої любови як до своєї тіснійої вітчизни, зеленої Буковини, так і до цілої соборної України.

Призначенням долі спочив бл. п. Омелян Попович у рідній українській землі, в місті Залищиках, перуч довголітнього товариша граці і бувшого редактора „Буковини“ бл. п. Осипа Маковец, на зораннічч між Галичиною і Буковиною.

УВАГА! УВАГА!

Нагороди вартости

40.000 золотих

приносить Вам

КОНКУРС

з а РОЗВ'ЯЗКУ

ЗАГАДКИ

RADION



Спішіть до купців, щоб подбати за безплатні карти, які уповажнять Вас до участі в КОНКУРСІ.

1758

годижне участю німецьких міністрів у чехословацькому уряді, так і в Польщі питання української меншости залагоджене розумною політикою Річпосполитої на східній її окраїнах, чого зверхнім висловом була — участь „українця(!) Юзефського“ в польському уряді. Одним словом, по тому бої Риської лінії — некло, по другому — все якнайкраще. Тай годі...

Так воно так і гаразд, так і повинно бути — міркує собі швайцарський чи англійський редактор і політик: адже Річпосполита — „основа західної культури“ перед „східним варварством“. І коли вона полагодила в себе внутрішні національні питання, особливо питання українська тай створила у своїх кордонах зразок „мештествої“ (диз), то вона тимсамим скріпилася і наверх супроти совітів. Сконсолідована і внутрішньо кріпша Річпосполита може, молять, кождої хвили надійно відперти більшовицький наступ на „Європу“.

Такими стежками швидається міркування першого ліпшого політика на Заході. І не зовсім воно так легко виступити в цю його певність — декілька сумнівів.

III.

Переповідати хід або бодай зміст доброго десятка розмов на польські, українські, радянські і взагалі східно-європейські теми булоб зайво, нецікаво, булоб, що більше, невказаною річю. Зрештою, великий українець, що став громадянином Річпосполитої, не потребує аж дописів з Парижа, щоб знати про які саме гаразди кореспондент українського часопису може оповідати чужим громадянам, котрі цікавляться подіями й процесами в східній частині Європи. Буде з нас, коли зазначимо, що головною вісю, довкола якої оберталися наші балачини, була справа польської військової коопірації українських і білоруських земель, розпочата 1920 року і на наших очах блискуче відновлювана. Довкола цієї — справді високої сенсаційної справи, класично врахованої для цілої політики Річпосполитої на українських землях — ішла розмова про цілу низку інших польських замислів і діл на полі національної, „меншостевої“ політики Річпосполитої: про „попівки“, про 300 православних церков, про „літмоту“ й „охорону“ української кооперації, про „доступ“ українських громадян до публічних урядів, про цензуру преси, тощо. Між іншим також про польську господарку в наших карпатських лісах: ця тема в цей мент тим дуже актуальна, що всі газети приносять астрашачучі

**Кіно
Л. Е. В.**

Наві проміся найбільшої фізми цього
п. з. **Два дні** (Неприкриті)
новський. — Фі

сезону пролуїні „ВУФКУ“ в 10 частях
В годинний розі арт Береніа І. Замич-
льа а часів чотирокутника смерті. 1733 2—3

**Кіно
Л. Е. В.**



При
болі голови
перестуді
ревматизмі

ASPIRIN-
tabletki

Оригінальні опакунки з червоною бандерою
і знаком „BAYER“ у вигляді хреста мож-
на дістати в усіх аптеках.

вістки про перебування катастрофи поїзної в ні-
вній Франції, спричиненої передовим рабун-
ковим господарством в преських лісах.

Висновок із представлених — числами, до-
кументами, картинами — гаразд української лю-
дності під крилами білого орла, був усе один і той
самий, незалежно від того, в якій країні був ро-
дом даний розмовник?

— Значить, це таку господарку веде Польща
на сомітському пограниччю? А ми думали щось
восім (іше...)

Або:

— Значить, таку внутрішню національну по-
літику протиставить Польща національній полі-
тиці совієтській, церковній політиці совієтській,
земельній політиці совієтській...

Або:

— Значить, така вона ця польська дій-
сність, польський „авангард“ західного світу
супроти совієтського настану? Що з цього всього
застаї може вийти?

Один з розмовників — англо-саксонського
роду, дуже милатна фігура в колах близьких Со-
юзні Народів — брався просто за голову, про-
являючи переконані пому у французькому пере-
кладі сущні вирази з персейського військово-
осадного законодавства, і абентежено-журливо
повторював:

— They are foolish...*)

*) „Вони побожевоні“.

Процес „Спілки Визволення України“.

Розізнвiдомлення з 1. IV. 1930

Розправа почалась переслуханням обвинува-
ченого Отамановського.

Голова суду питає: Ви брали участь у пов-
станнях?

Обинувачений: Ні.

Голова суду: А від Крутих хіба ви не
сиділи?

Обинувачений: Під Крутих? Це не було
повстання, тільки обрива битва за визволення
України. Я вірив Центральної Раді і на її заклик
пішов до бою.

Далі обинувачений зізнає, що почав стави-
тись до радянців прихильніше від тоді, як побачи-
в, що радада несе асигнує великі суми на
Академію Наук у Києві.

Обинувачений Криванюк, 59 літ, син селя-
нина, по фаху техник, як студент був арештова-
ний за революційну роботу і 1896 року просидів
кілька місяців у в'язниці та був два роки на за-
суді. Обинувачений говорить, що належав до
соц.-демократичної партії, тоді, як українці в по-
тої обстановці розділились: одні пішли за Конис-
ким, а другі бігли за Драгомановим і Франком.
Після застачення Криванюк втік до Львова, ш-
вняв 1903 року Франка і стояв біля нього до ради-
визів, але тепер ще вважає себе соціал-демокра-
том.

Голова суду хоче докзати, що обинуваче-
ний жив у приваті в гетьманцем Дмитром Доро-
шенком і пересидувався з ним. Криванюк запече-
чує. Від Дорошенка застів не діставав, а письмо
Д. Дорошенка з нагоди відкриття Українського
Наукового Інституту в Берліні дістала Академія
Наук, а не він.

Голова суду: Як ви відносилися до приходу
Петлюри на Україну 1920 р?

Обинувачений: До Петлюри? Я і сам не
являю як відносився, бо тут було діло не в Петлю-
рі, а в поляках. А до поляків я ставився нега-
тивно. А діяльність Петлюри я висував собі до-
бре аж тепер, і вважаю цю діяльність негативною.

Голова суду: Алеж ви борозився за У. Н. Р.
А У. Н. Р. творив Петлюра з поляками. І як це
не пояснити, що ви син селянина, бажали пова-
дити радянську владу, повернути капіталістич-
ний устрій. Чи вашому батькові так легко жилося
під капіталістами? Чи ви знаєте, як в Галичині
говорять селянини? „Дого сід зачирив на пача“.
Чи з вами так не було? Ви знаєте, скільки в тих
словах соціального трагізму? Вияв були в Гали-
чині і чули такий вислів: „Одиди“?

Обинувачений: Вияв.

І по хвилині задуми додавав по французьки:
— Ils sont fous, ils sont fous, les gens-là...
— І що з того цього пийде?!

IV.

Перекладений на французьку мову виринок
і знамениті в своєму році статті польського
посла Машкевича в числі з 26. лютого ц. р. видан-
ського „Слова“ викликавали наляво сильне
вразіння:

„Ми воліли не повертатися до кваліфіку-
вання закону про військову колонізацію з по-
гляду права й етики. Випадковий закон проти
горожан Земель Східних був ухвалений соймом,
у якому ще не засідали представники цих Зе-
мель Східних. Воно нагадувало вже не пруський
колонізаційний закон, а просто поведінку нім-
ців єхпроти африканських колоній...“

Дехто з розмовників чудувався:

— Як воно можливо, адже марш. Пілсуд-
ський всіх чужих кореспондентів запевняв, що
він і українофіл, і навіть федераліст? Як це мо-
жливо, що він, цей диктатор, не переводить в
життя приреченої в міжнародному договорі ав-
тономії Східної Галичини?

— Чи Пілсудський справді українофіл і фе-
дераліст, не знаємо, але це знаємо, що який він
навіть (ного не думаємо) і справді хотів у душі
своїй зміняти традиційну „пруску“ політику в
Східній Галичині, Волині та на інших україн-
ських землях, то не зміг би цього зробити: адже
весь польська бюрократія на українських землях
стоїть або явно в таборі народно-демократично-
му, або — як і в малій частині — приналежала до
табору Пілсудського, то в українських питаннях
визнає принципи народно-демократичної ідео-
логії, скопійованої, як відомо, живцем з ідеоло-
гії колишньої „Гакати“. Польський федералізм —
байка і міт: здійснювати його нема ним, бо ви-
ряддя державної політики, адміністрація, нічого
про такі міти й чути не хоче

Класична мудрість заповідає була трагічну
правду: Quem Jupiter vult perdere, dementat.

Ця правда може стояти в заголовку кожного
міркування про те, що твориться на наших не-
щасливих землях державною організацією —
однаково, чи по цьому, чи по тому боці Збруча.

В. П.

Кривава маніфестація в Індії.

У Калькуті була велика демонстрація націо-
налістів, яких розганяла поліція і збила одного
індійця. Індійці поранили стрілами 3-х європей-
ців. Поліція не могла розігнати товпи і вжива-
ла зброї.

В обороні церкви.

Недавно в немілю до Тирасполя прийшла
більшовицька кімната допомогти комуністам
конфіскувати церковні ділянки. Населення міста
стало в обороні церкви і не пускало військо на
церковну площу. Військо арештувало кілька
осіб, яких тепер у в'язниці піддає все насе-
лення.

Мадярьсько-турецький торго- вельний договір.

До Будапешту прийшов турецький представ-
ник, разом з яким повернув з Ангори закорд-
міністр д-р Малько, що переговорював в Ан-
горі в справі торговельного договору. Мадярь-
сько-турецький договір буде підписаний в най-
ближчих днях.

Нова невдача Мекдональда.

З Лондону подають, що уряд Мекдональ-
да мав на днях нову невдачу: Проект Мекдо-
нальда про зміни права наряд палати послів
відкинено 183 голосами проти 179. Цей випад-
док прийняв консерватисти оплесками, сміхом
та окликами: „Уступіть! До дімділі“

3 волинського виборчого фронту

Віче в с. Романові. В неділю, 30. березня, від-
булося виборче віче УНДО в селі Романові Луць-
кого повіту. На віче прибуло біля 300 селян з до-
количинних сіл. Віче відкрив п. В. Островський
короткою промовою. З довшою промовою висту-
пив посол Завалинчук, який познайомив селян з
діяльністю Парляментарної Репрезентації, пра-
вами громадян і способами їх оборони та метода-
ми праці УНДО. В. Островський у другій промові
вияснив необхідність для нашого народу націо-
нального об'єднання й одного спільного націона-
льно-демократичного фронту. Вкінці посол
Завалинчук дав відповіді на різні запитання.
Селяни нагороджували промовців гучними оплес-
ками. Варто відмітити один маленький епізод
цього віча. Перед самим вічем прибув з Луцька
до Романова фіякром п. Зайць, адвокат зі Льво-
ва, якого очікував десяток хлопців, пригнанні
сюди аж з Дубенщини. П. Зайць без запрошення
вийшов до хати, в якій мали нараду наші пред-
ставники, і хотів тут улаштувати й своє віче. На
це посол Завалинчук заявив, що оскільки п. За-
йць прирече, що селяробиці будуть захищувати
культуру й не будуть робити галабурди, то
він нічого не має проти спільного віча. Замість
відповіді п. Зайць вийшов порадитися з дубенча-
нами й більше не явився. Під невзначай жарта
п. Зайць, як випадок представників селянсько-
робітничої бідноти, поїхав фіякром далі, а жмень-
на дубечая пішла за ним пішки під сусіднє село
Верхівку.

Віче в с. Книжнині. Тогож 30. березня від-
булося віче УНДО в с. Книжнині, луцького по-
віту. На віче прибули представники селян з п'яти
доколичинних сіл у кількості біля 150 душ. На
вічу був і б. посол п. Федорук, що вийшов в ли-
сти 8, але голосу не забрав. Віче нів посол Об-
єднання п. Кузик і п. Зарипський. Селяни про-
слухали промови в великим зацікавленням і у-
важно, ставили різні запитання, просили вило-
нень і т. д. Вперше селяни цих сіл бачили між
собою послів з національного табору й уперше
пчули, куди повинно йти наше свідоме селян-
ство. Другого дня після віча селяни цих сіл зго-
лошувалися до повітового комітету по різні прав-
ні поради, яких уділяв їм посол Завалинчук.

Передвиборчі віча на Волині.

Позір Ковельщина!

В неділю 6-го квітня в год. 12-й в по-
лудне відбудеться в Ковелі в салі кіна „Екс-
прес“ ВЕЛИКЕ ВІЧЕ, на якому промовлять-
муть представники Української Парляментарної
Репрезентації: сен. Михайло Галушинський,
пос. Степан Кузак і пос. Михайло Струтин-
ський.

Ціни набілу в Львові.

„Маслосоюз“ платив кооперативам цін з квітня
ц. р. за масло експортне солоне прійм п. з. 70 дол.,
за масло несолоне блокове 470 дол. за 100 грам.,
за літру молока 0-34 дол. за літру сметани 170 дол.,
або 600 дол.

З огляду на свята, попит на набіл дешо збіль-
шений

Преса — трибунал громад-
ської моралі; постійний пе-
редплатник може стати суд-
дею цього трибуналу.

Тренінгові змагання України в Чорних під проводом тренера п. Штрнада, відбудуться не в четвер, а в п'ятницю 4. ц. м. в год. 4. попол. на рини Чорних. Вступ вільний.

